

İZMİR'DE

MADENCİLİK

NİSAN, 2023

İçindekiler

Giriş.....	1
Maden Ruhsatlarının Tehdidi Altında Bir Coğrafya: İzmir.....	2
İzmir’de Madencilik	3
Ormanlar ve Maden Ruhsat Alanları	4
Tarımsal Üretim ve Maden Ruhsat Alanları.....	4
Sulak Alanlar ve Maden Ruhsat Alanları.....	4
İskân Alanları ve Maden Ruhsat Alanları	4
Doğa Koruma Alanları ve Maden Ruhsat Alanları	6
Önemli Doğa Alanları ve Maden Ruhsat Alanları	8
Sonuç ve Öneriler	10

Şekiller Dizini

Şekil 1: İzmir İli IV. Grup Maden Ruhsatları Haritası	3
Şekil 2: İzmir İlçeleri IV. Grup Maden Ruhsat Alanlarının Yüzde Dağılımı	3
Şekil 3: İzmir İli IV. Grup Maden Ruhsatlarının Temel Arazi Kullanım Sınıflarına Göre Yüzde Dağılımı	4
Şekil 4: İzmir Arazi Kullanım Haritası	5
Şekil 5: İzmir IV. Grup Maden Ruhsatlarının Temel Arazi Kullanım Sınıflarına Göre Dağılışı Haritası	5
Şekil 6: İzmir İli IV. Grup Maden Ruhsatlarının Korunan Alanlar Üzerindeki Yüzde Dağılımı	6
Şekil 7: İzmir Korunan Alanlar Haritası	7
Şekil 8: İzmir IV. Grup Maden Ruhsatlarının Korunan Alanlara Göre Dağılışı Haritası	7
Şekil 9: İzmir İli IV. Grup Maden Ruhsatlarının Önemli Doğa Alanları Üzerindeki Yüzde Dağılımı	8
Şekil 10: İzmir Önemli Doğa Alanları Haritası	9
Şekil 11: İzmir IV. Grup Maden Ruhsatlarının Önemli Doğa Alanlarına Göre Dağılışı Haritası ...	9

Giriş

Ülkemizde yürürlükte olan 3213 sayılı Maden Kanunu 1985 yılında yasalaşmıştır Kanun 1985 yılından bu yana 20’den fazla kez değişmiş, yapılan her değişiklik Türkiye’de daha fazla alan maden ruhsatlarına ve ruhsatlarla ilişkili olarak madencilik faaliyetlerine olanaklı hale getirilmiştir. Bugün geldiğimiz noktada Türkiye’de; ormanlar, milli parklar, sit alanları, tarım alanları, su havzaları ve benzeri doğal ve kültürel zenginlikleri olan ve bu sebeple koruma altına alınmış alanların tamamı madencilik faaliyetlerine açıktır.

Ülkemizde doğayı, tarım alanlarını ve kültürel varlıkları madencilik faaliyetlerine karşı kanun seviyesinde koruyan tek bir koruma statüsü bulunmamaktadır. Bu durum Türkiye’de koruma statüsü ve/veya nitelik göz önünde bulundurulmaksızın bütün bir coğrafyanın maden ruhsatları ile ruhsatlandırılmasına neden olmuştur.

“İzmir’de Madencilik” çalışması 2020 yılı Nisan ayında TEMA Vakfı tarafından yayınlanan “Kaz Dağları Yöresinde Madencilik” çalışmasının devamı niteliğindedir. Maden Kanunu’nun önünü açtığı şekilde Kaz Dağları Yöresi’nden **İzmir İli’ne** ülke genelinde doğa ve tarım alanlarının, su varlıklarının ve kültürel mirasın madencilik faaliyetleri nedeniyle karşı karşıya kaldığı tehditleri ortaya koyma amacıyla hazırlanmıştır.

Maden Ruhsatlarının Tehdidi Altında Bir Coğrafya: İzmir

İzmir’de madencilik çalışması metalik madencilik faaliyetleri başta olmak üzere IV. Grup maden ruhsatlarının illerin doğasına, tarımına ve turizmine etkilerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Çalışmada Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü’nden (MAPEG) Aralık 2022 tarihinde temin edilen IV. Grup maden ruhsat haritalarından yararlanılmıştır. Bu çalışmada maden ruhsatları dört kategoride gruplandırılmıştır.

İhale Ruhsatları, sınırları koordinatlarla belirlenmiş ancak henüz herhangi bir şirkete ya da kurum/kuruluşa (örneğin, Türkiye Kömür İşletmeleri gibi) ruhsat hakları tahsis edilmemiş ruhsatlardır.

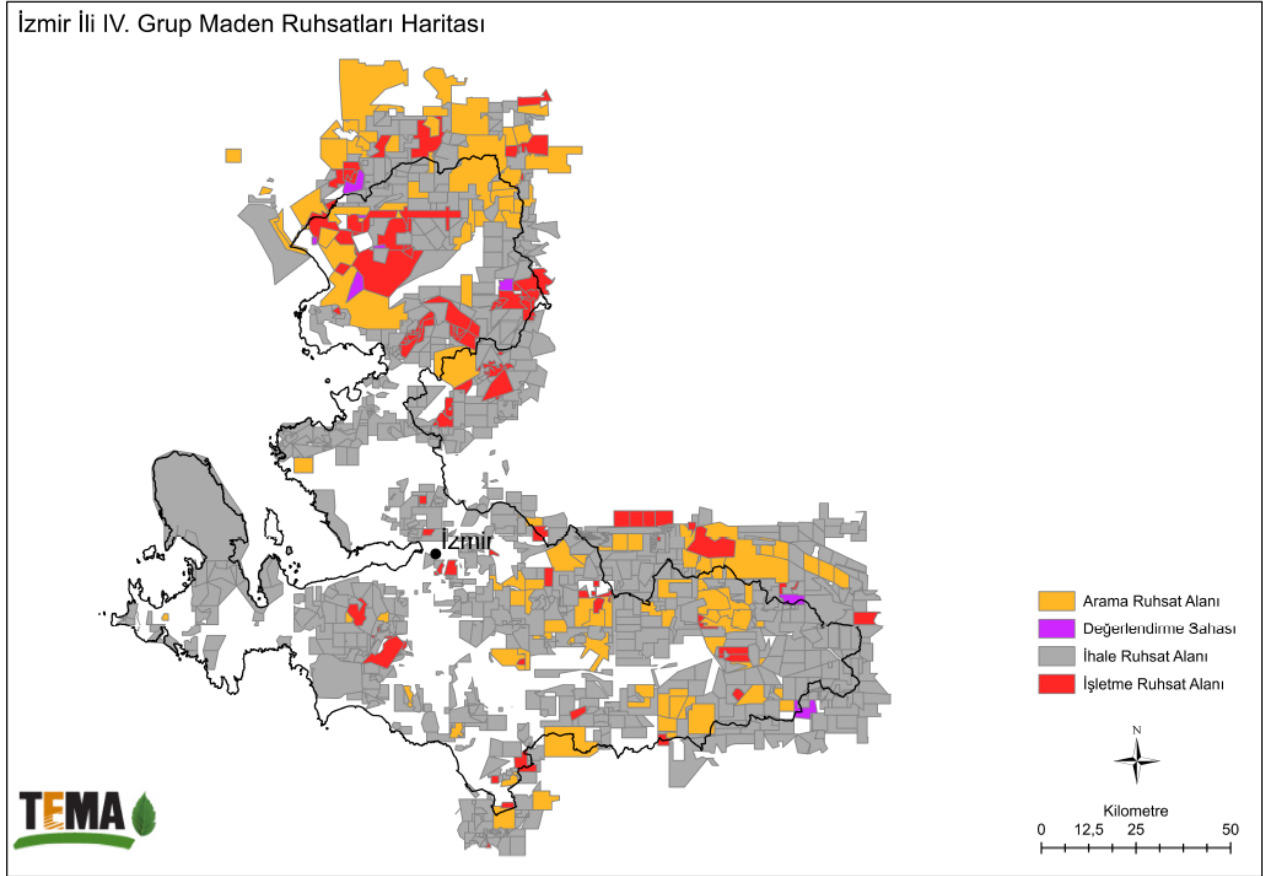
Aktif Ruhsatlar, sınırları koordinatlar ile belirlenmiş ve bir şirkete ya da bir kurum/kuruluşa ihale edilerek hakları bu şirket ya da kuruluşa tahsis edilmiş ruhsatlardır. Aktif ruhsatlar da **arama ve işletme safhaları** olmak üzere kendi içinde ikiye ayrılmıştır. Bir şirket ya da kurumun maden arama faaliyetleri yürütebilmesi için ruhsatının arama, işletme faaliyetlerini yürütmesi için ise işletme safhasında olması gerekmektedir.

Değerlendirme Ruhsatları, MAPEG tarafından süreci değerlendirilen ruhsatlardır.

Genel olarak ruhsatların tümüne potansiyel maden alanı olarak bakılabilir. İhale ruhsat alanı ihale sürecinin ardından bir şirket ya da kurum/kuruluşa tahsis edilir. Ruhsatı elinde bulunduran şirket ya da kurum/kuruluş, haklarına sahip olduğu ruhsat ile madenin fizibilitesini yapar. Maden şirketi ruhsat alanının madencilik açısından uygun olduğunu tespit ettikten sonra ruhsat safhasını aramadan işletme ruhsatına çevirir ve böylece başvuru sürecine başlar. Şirket, işletme ruhsatı için gereken evrak işlemlerinin tamamlanmasının ardından Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) kararı, Gayri Sıhhi Müessese (GSM) izni, arazi kullanım izinleri (tarım alanları için Toprak Koruma Kurulu kararı, orman alanları için OGM kararı vb.) ve işletme izni gibi izin süreçlerini tamamlayıp madeni işletmeye açar.

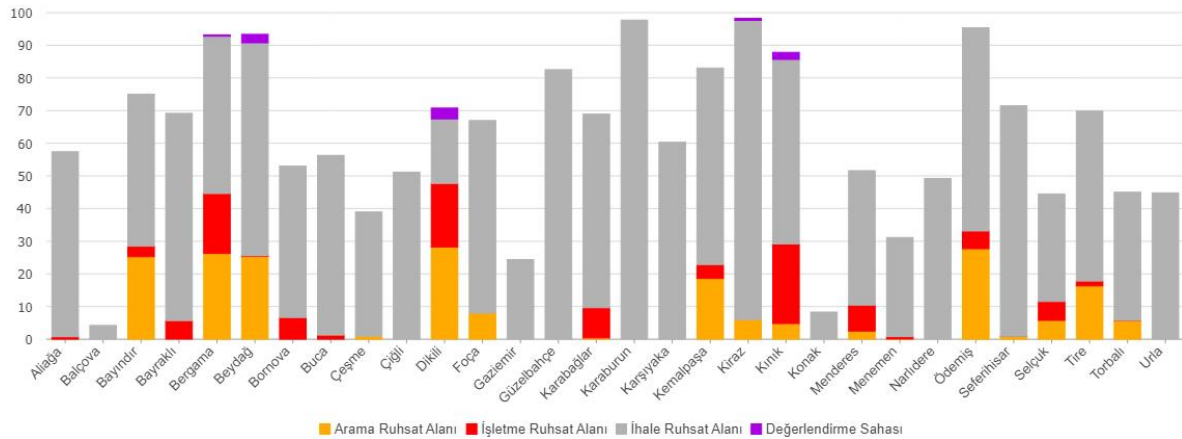
İzmir'de Madencilik

MAPEG verilerine göre İzmir il sınırları içerisinde toplam 1295 adet IV. Grup maden ruhsatı (arama, işletme, ihale ve değerlendirme) bulunmaktadır. **Çalışma alanının %70'i madenlere ruhsatlıdır.** Çalışma alanının; %12'si arama, %6'sı işletme, %52'si ihale ve değerlendirme ruhsat safhasındaki maden ruhsat alanı olarak tespit edilmiştir.

Şekil 1: İzmir İli IV. Grup Maden Ruhsatları Haritası

İzmir İli'nin 11 ilçesinde IV. Grup madenlere ruhsatlılık oranı %70'in üzerindedir.

Şekil 2: İzmir İlçeleri IV. Grup Maden Ruhsat Alanlarının Yüzde Dağılımı

Ormanlar ve Maden Ruhsat Alanları

MAPEG'den elde edilen verilere göre çalışma alanı sınırları içerisindeki **orman alanlarının %81'i madenler için ruhsatlandırılmıştır**. Orman alanlarının; %12'si arama, %9'u işletme, %60'ı ise ihale ve değerlendirme ruhsat safhasındaki maden ruhsat alanı olarak tespit edilmiştir.

Tarımsal Üretim ve Maden Ruhsat Alanları

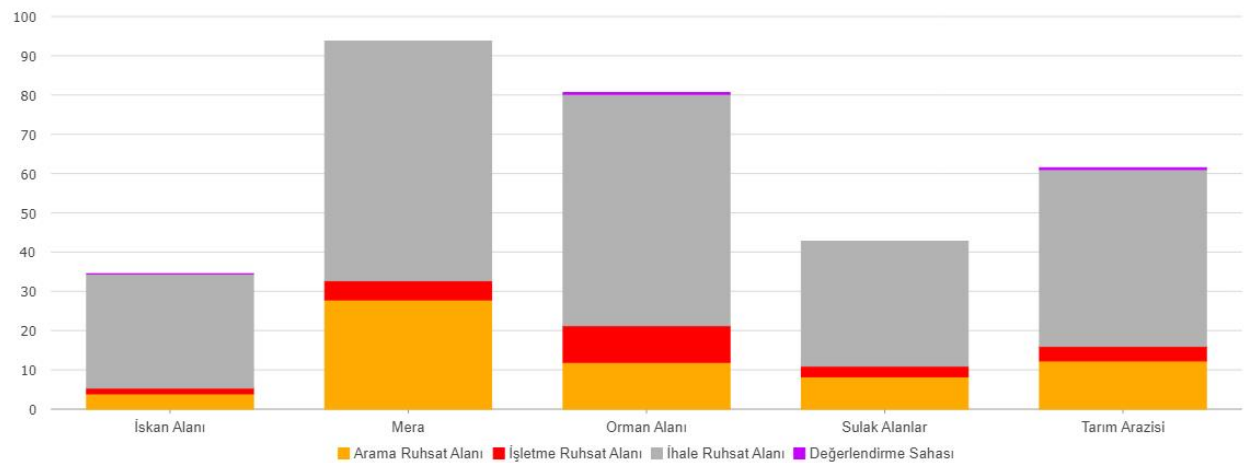
Arazi kullanım niteliğine göre **tarım alanlarının %61,5'i, mera alanlarının %94'ü IV. Grup madenlere ruhsatlandırılmıştır**. Tarım alanlarının; %12'si arama, %4'ü işletme ve %45,5'i ihale ve değerlendirme ruhsat safhasındaki, mera alanlarının; %28'i arama, %5'i işletme ve %61'i ihale ruhsat safhasındaki maden ruhsat alanı olarak tespit edilmiştir.

Sulak Alanlar ve Maden Ruhsat Alanları

Arazi kullanım niteliğine göre **sulak alanların %43'ü IV. Grup madenlere ruhsatlandırılmıştır**. Sulak alanların; %8'i arama, %3'ü işletme, %32'si ise ihale ruhsat safhasındaki maden ruhsat alanı olarak tespit edilmiştir.

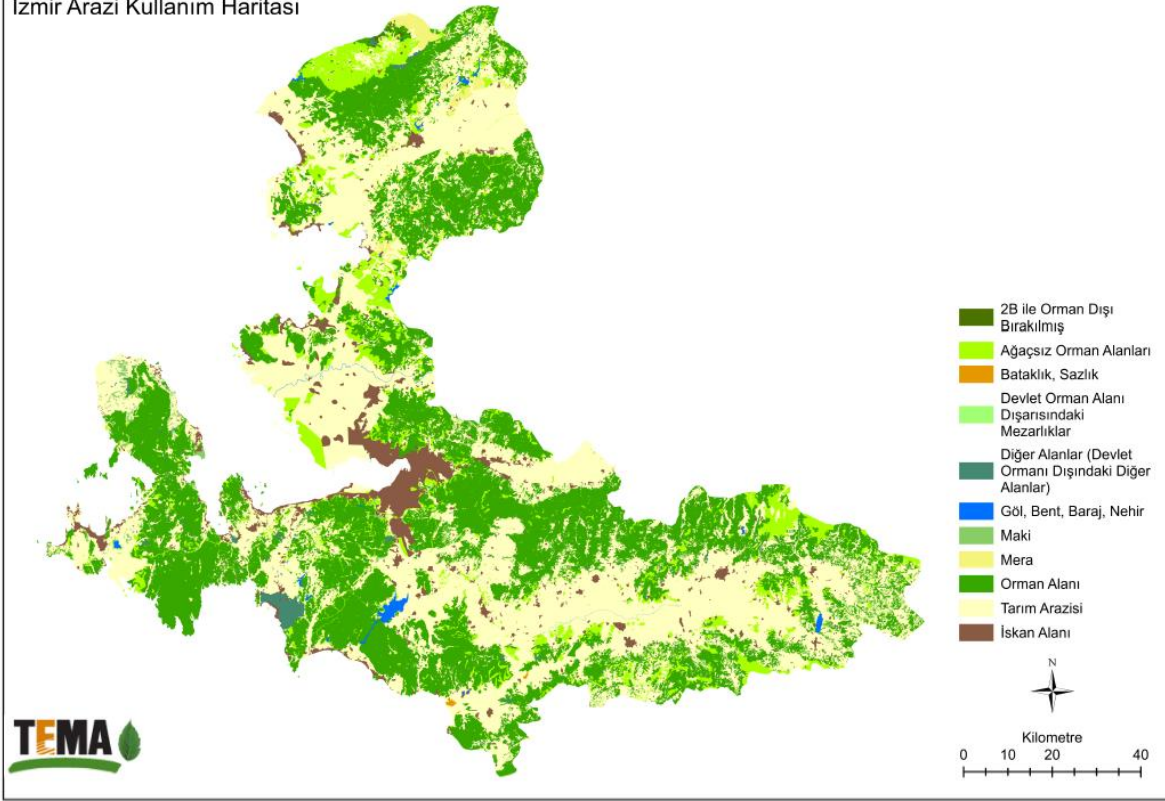
İskan Alanları ve Maden Ruhsat Alanları

Arazi kullanım niteliğine göre **iskan alanlarının %34,5'i IV. Grup madenlere ruhsatlandırılmıştır**. İskan alanlarının; %4'ü arama, %1,5'i işletme, %29'u ise ihale ruhsat safhasındaki maden ruhsat alanı olarak tespit edilmiştir.

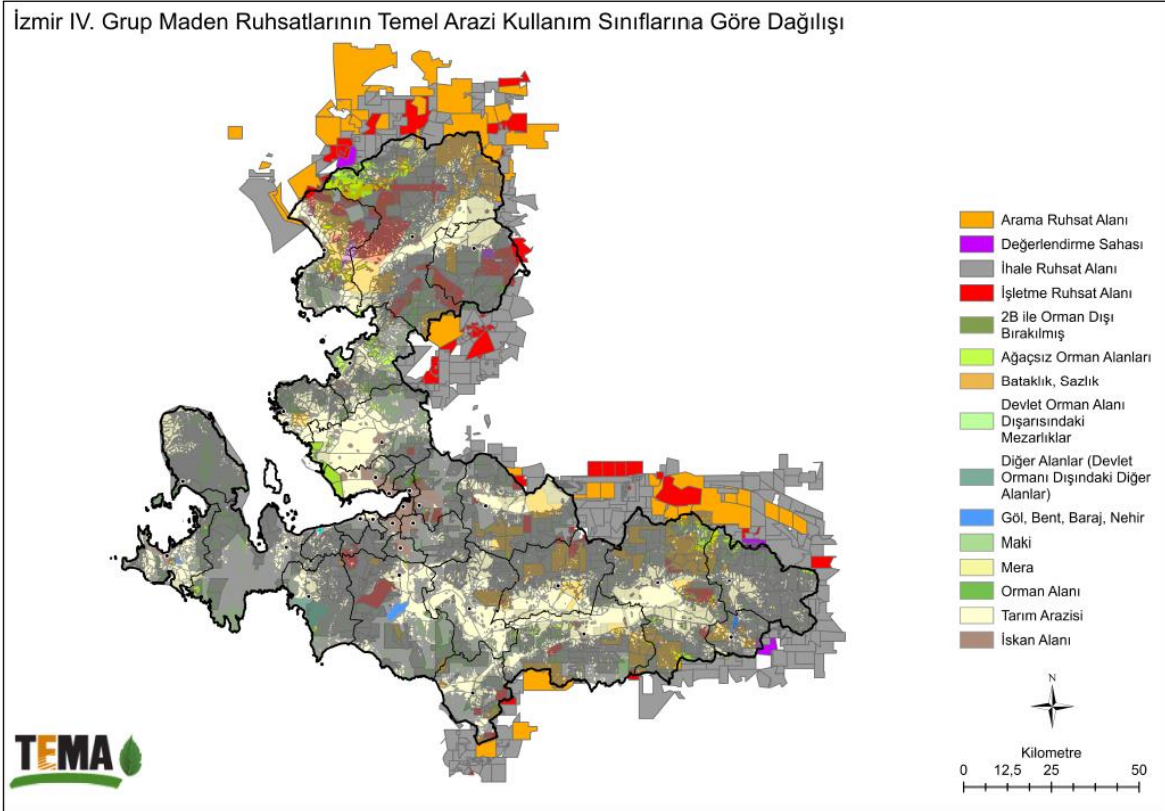
Şekil 3: İzmir İli IV. Grup Maden Ruhsatlarının Temel Arazi Kullanım Sınıflarına Göre Yüzde Dağılımı

İzmir Arazi Kullanım Haritası

Şekil 4: İzmir Arazi Kullanım Haritası

İzmir IV. Grup Maden Ruhsatlarının Temel Arazi Kullanım Sınıflarına Göre Dağılışı

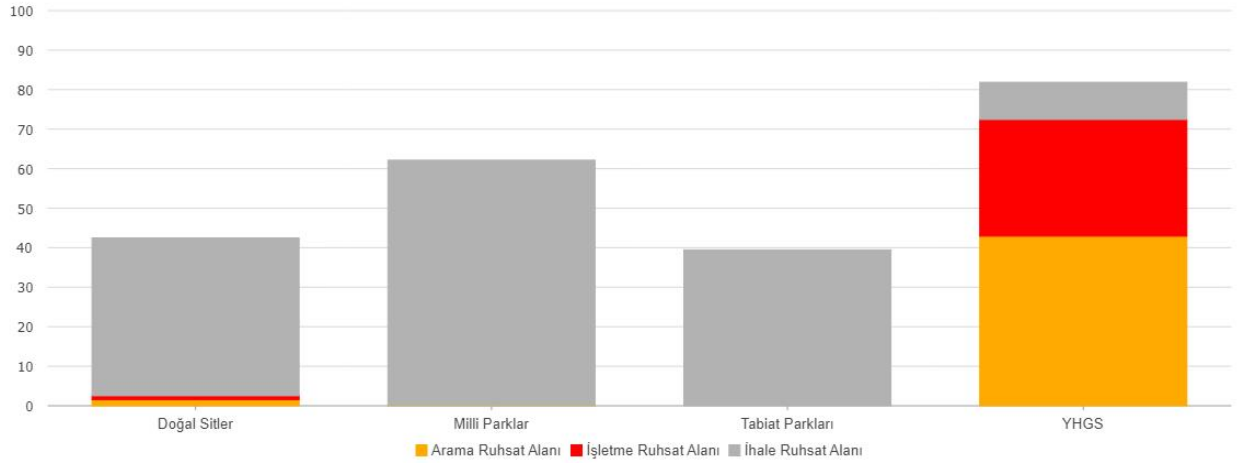
Şekil 5: İzmir IV. Grup Maden Ruhsatlarının Temel Arazi Kullanım Sınıflarına Göre Dağılışı Haritası

Doğa Koruma Alanları ve Maden Ruhsat Alanları

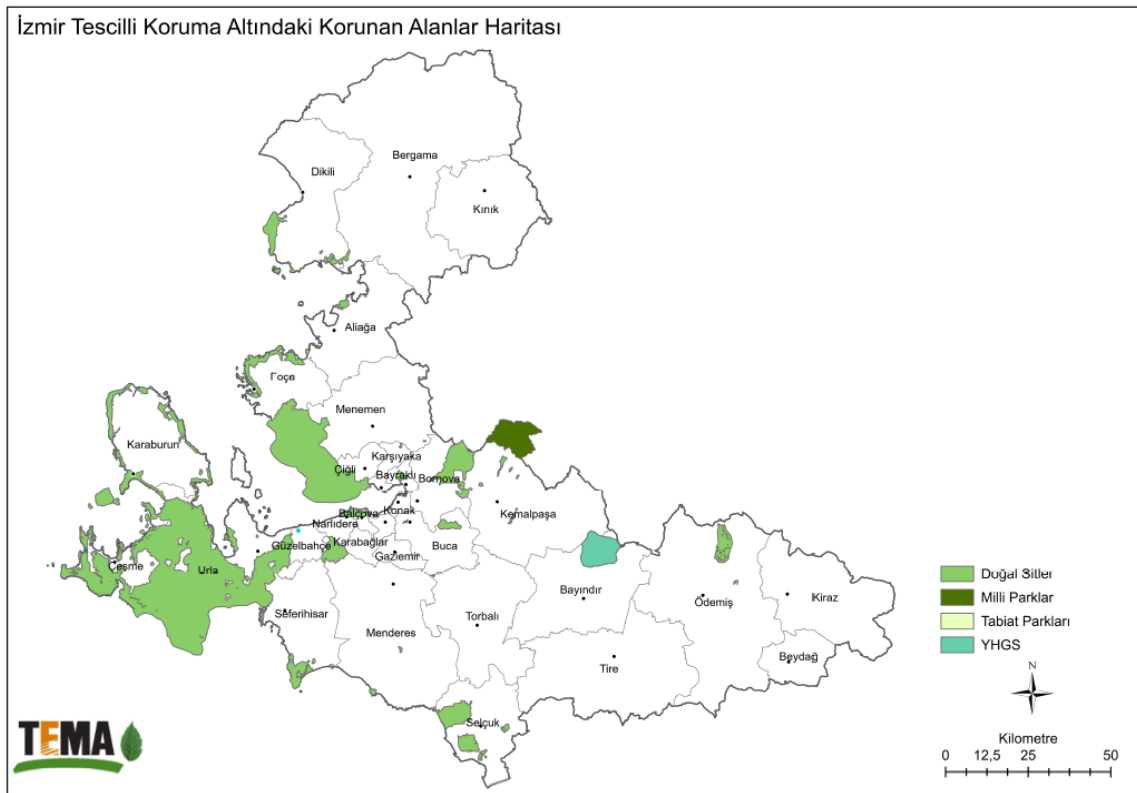
İzmir, doğası ve kültürel geçmişi ile zengin bir coğrafyadır. Sahip olduğu bu nadir doğal ve kültürel çeşitlikler koruma alanları ve IV. Grup maden ruhsat alanları çerçevesinde değerlendirilmiştir. İzmir İli'nde bulunan **korunan alanların %45'i IV. Grup madenlere ruhsatlandırılmıştır.**

İzmir İli'nde bulunan korunan alanların IV. Grup madenlere ruhsatlılık oranları;

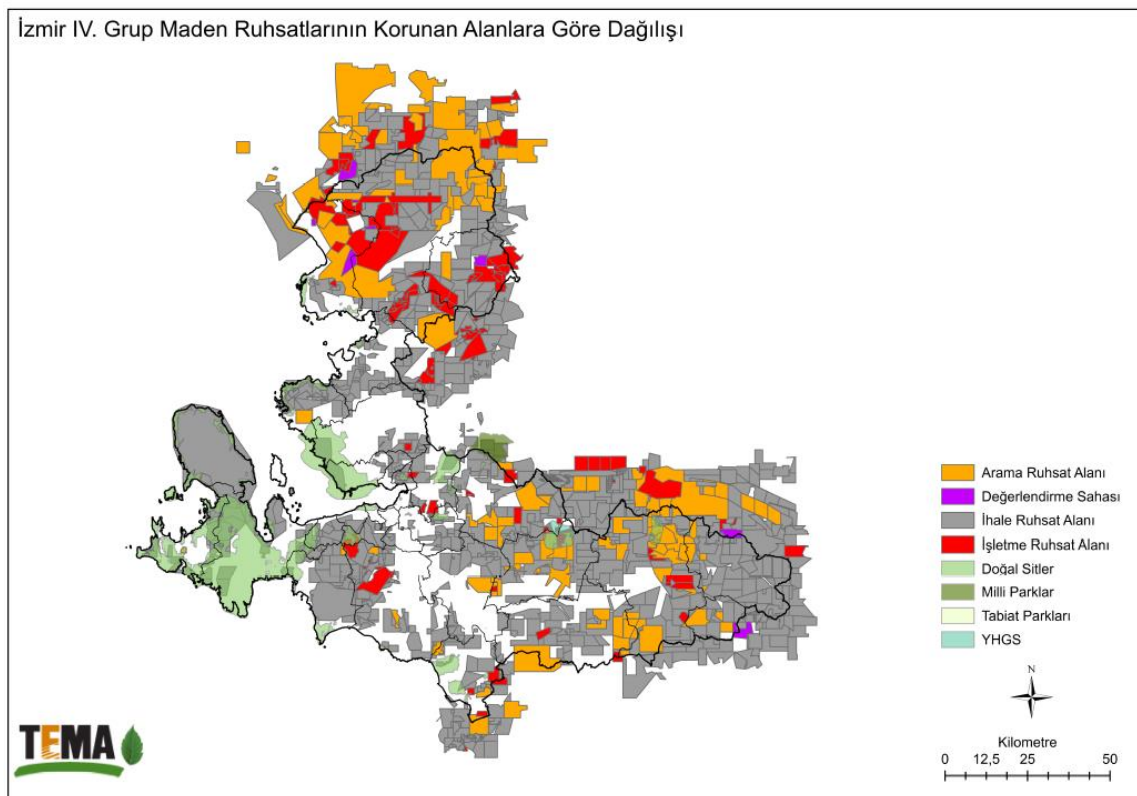
- **Doğal sit alanlarının %42,5'i madenlere ruhsatlandırılmıştır.** Doğal sit alanlarının; %1,5'i arama, %1'i işletme ve %40'ı ihale ruhsat safhasındaki maden ruhsat alanı olarak tespit edilmiştir.
- **Milli parkların %62'si madenlere ruhsatlandırılmıştır.** Milli parkların %62'si ihale ruhsat safhasındaki maden ruhsat alanı olarak tespit edilmiştir.
- **Tabiat parkların %39,5'i madenlere ruhsatlandırılmıştır.** Tabiat parklarının %39,5'i ihale ruhsat safhasındaki maden ruhsat alanı olarak tespit edilmiştir.
- **Yaban hayatı geliştirme sahalarının %82'si madenlere ruhsatlandırılmıştır.** Yaban hayatı geliştirme sahalarının; %43'ü arama, %30'u işletme ve %9'u ihale ruhsat safhasındaki maden ruhsat alanı olarak tespit edilmiştir.

Şekil 6: İzmir İli IV. Grup Maden Ruhsatlarının Korunan Alanlar Üzerindeki Yüzde Dağılımı

Şekil 7: İzmir Korunan Alanlar Haritası

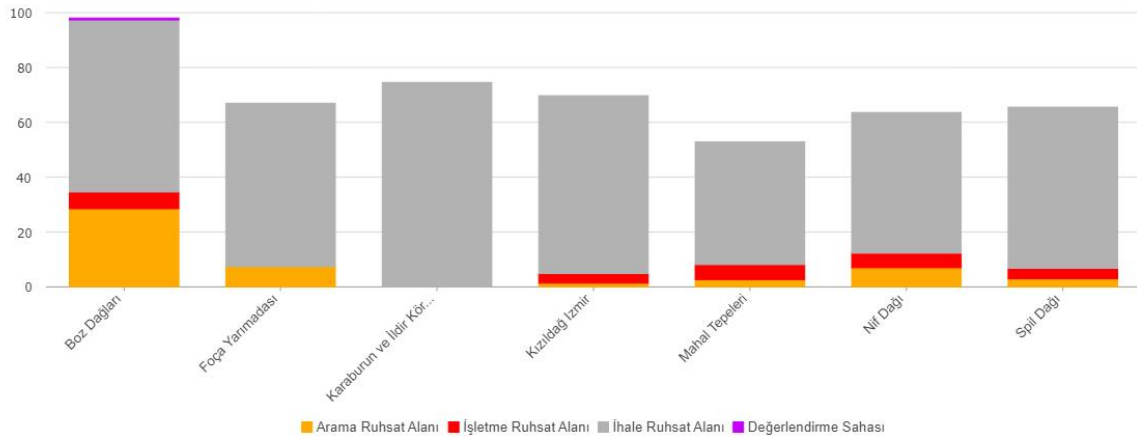
Şekil 8: İzmir IV. Grup Maden Ruhsatlarının Korunan Alanlara Göre Dağılışı Haritası

Önemli Doğa Alanları ve Maden Ruhsat Alanları

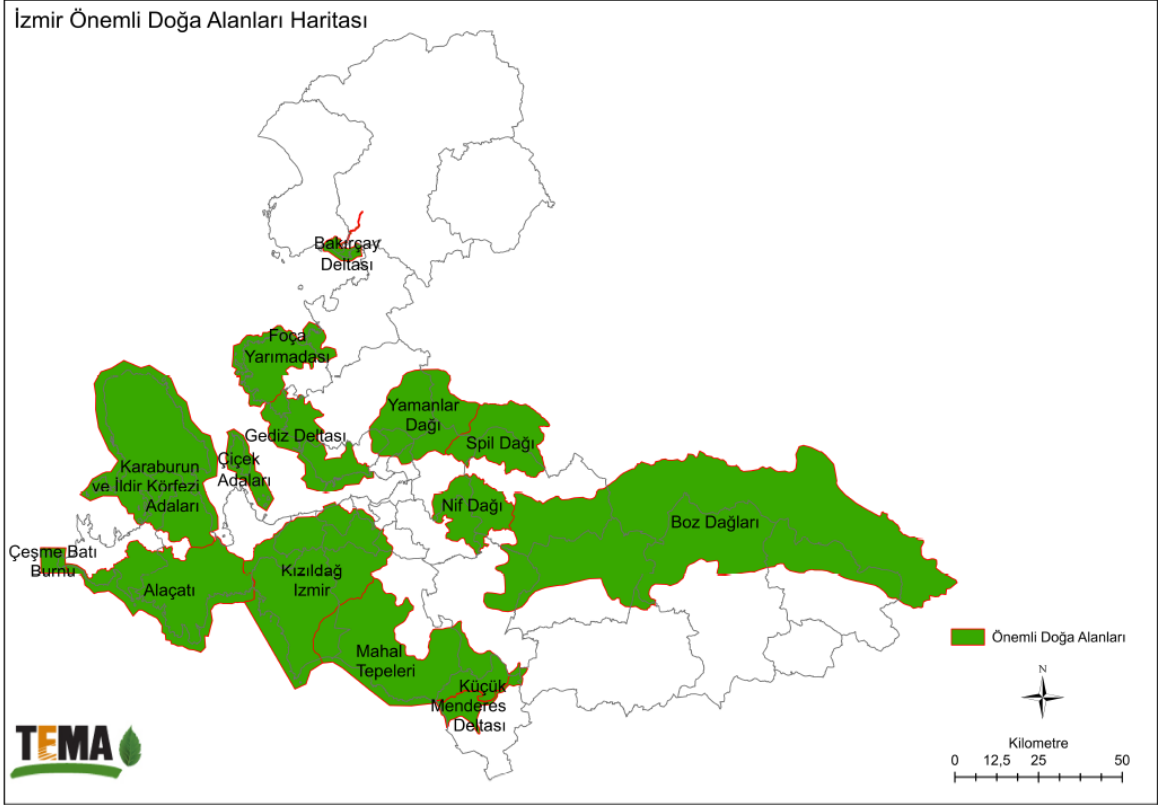
İzmir’de, Türkiye ve dünya ekosistemi için büyük önem taşıyan Önemli Doğa Alanları (ÖDA) bulunmaktadır. Doğa Derneği tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’nin Önemli Doğa Alanları” çalışması kapsamında kullanıma açılan verilere göre, İzmir’deki ÖDA’nın **%68,5’i IV. Grup madenlere ruhsatlandırılmıştır.**

İzmir İli’nde bulunan ÖDA’nın IV. Grup madenlere ruhsatlılık oranları;

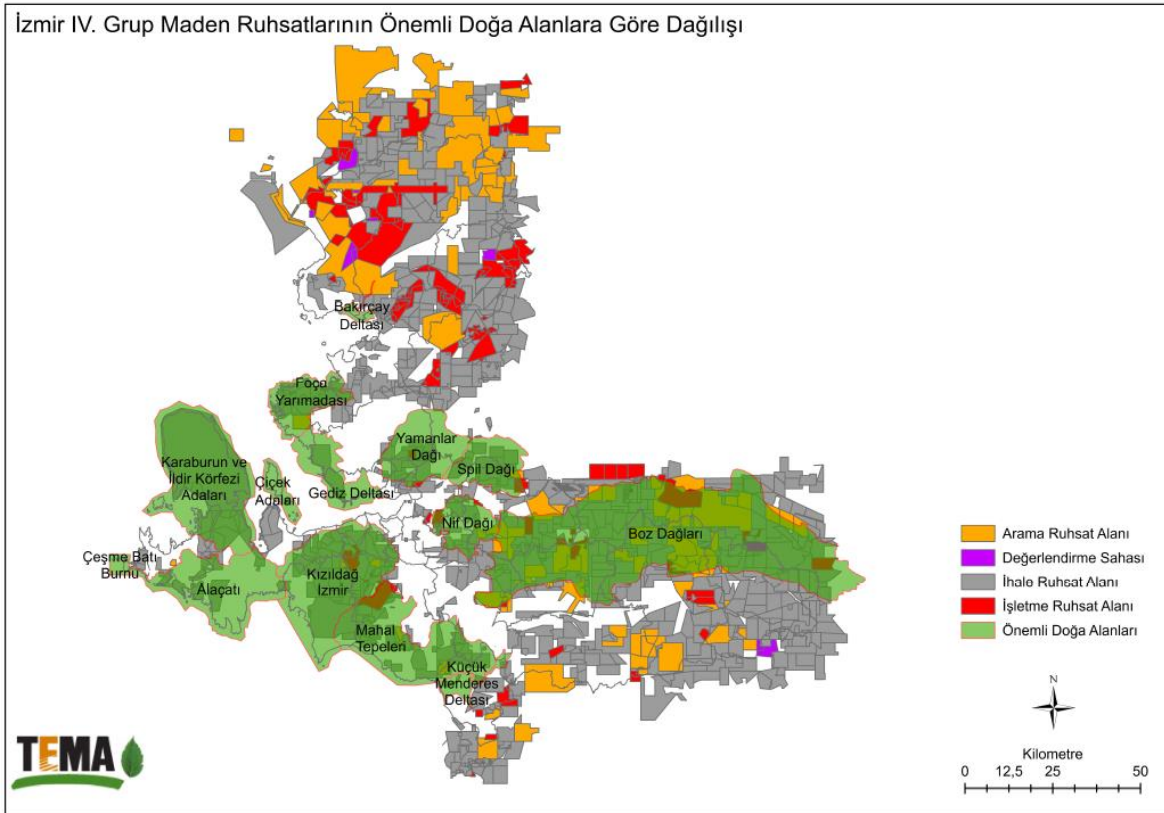
- **Alaçatı’nın %20,5’inin** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Bakırçay Deltası’nın %8’inin** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Boz Dağları’nın %98’inin** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Çiçek Adaları’nın %2’sinin** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Foça Yarımadası’nın %67’sinin** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Gediz Deltası’nın %26’sının** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Karaburun ve İldir Körfezi Adaları’nın %74,5’inin** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Kızıldağ’ın %70’inin** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Küçük Menderes Deltası’nın %16’sının** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Mahal Tepeleri’nin %53’ünün** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Nif Dağı’nın %64’ünün** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Spil Dağı’nın %66’sının** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.
- **Yamanlar Dağı’nın %40’ının** IV. Grup madenlere ruhsatlandırıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 9: İzmir İli IV. Grup Maden Ruhsatlarının Önemli Doğa Alanları Üzerindeki Yüzde Dağılımı

Şekil 10: İzmir Önemli Doğa Alanları Haritası

Şekil 11: İzmir IV. Grup Maden Ruhsatlarının Önemli Doğa Alanlarına Göre Dağılışı Haritası

Sonuç ve Öneriler

Maden Kanunu'nda bugüne kadar yapılan değişiklikler bizi neredeyse her karışı madenler için ruhsatlandırılmış bir coğrafya ile karşı karşıya bırakmaktadır. Milyonlarca yılda oluşmuş doğal varlıkların ve binlerce yıllık kültürün varlığını devam ettirebilme hakkı, haritalandırma çalışmasında görülen maden ruhsatlarının faaliyete geçmesiyle yok olacaktır.

Çalışmanın ortaya koyduğu sonuçlar sadece **İzmir** için değil aynı zamanda Türkiye genelinde ekolojik temelli, bütüncül, tarımsal üretimi önceliklendiren “arazi kullanım planlamasına ve koruma yaklaşımına” ihtiyaç olduğunu göstermektedir. 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu arazi kullanım planlarının hazırlanması konusunda gerekli hükümleri içerse de kanunun yürürlüğe girdiği 2005 yılından günümüze bu konuda maalesef önemli bir ilerleme kaydedilememiştir.

Dahası çalışma doğa koruma alanlarından, önemli doğa alanlarına, tarım alanlarından meralara, ekolojik, kültürel ve ekonomik değere sahip alanları madencilik faaliyetlerine kapatan bir kanuna ihtiyaç olduğunu da göstermektedir. Geleceğimizin mirası bu nadir coğrafya, madencilik faaliyetlerine tamamen kapalı statüler ile korunmalıdır.

TEMA, Türkiye Erozyonla M¼cadele, Ağağlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
Halaskargazi Mah. Halaskargazi Cad. No:22 Kat:7 34371 Şişli, İstanbul T. 0212 291 9090
Bağış: İş Bankası İstanbul-Levent Şb. 822350 İBAN: TR530006400000110350822350

tema.org.tr | fidan@tema.org.tr | [temavakfi](https://www.youtube.com/temavakfi)

Geri dönüşümlü kağıt kullanılmıştır.